

THOMAS GOBERT (PARIJS)
AAN CONSTANTIJN HUYGENS (IN HET LEGER | [LOKEREN])
13 JULI 1646
4402

Antwoord op een verloren gegane brief van Huygens van juni 1646.

Samenvatting: Gobert heeft via Tassin Huygens' memorandum ontvangen, alsmede Huygens' opmerkingen over Goberts 'petites observations'. Hij heeft nog geen kans gezien om met Ballard aan het drukken te werken. Hij geeft zijn mening over de muziek van Gesualdo (negatief) en Monteverdi (positief) en zal kopieën van liederen van Italianen, nu in Parijs aanwezig, sturen. Hij stuurt enkele eigen werken, met name tweestemmige recitatief-antifonen met basso continuo. In samenwerking met Beringhen heeft hij een zangleraar voor Huygens uitgezocht [namelijk D'Avril].

Vermoedelijk verstuurd samen met een brief van Beringhen aan Huygens. Huygens' antwoord is verloren gegaan.

Bijlagen: Enkele kerkmuziekwerken (Gobert); tweestemmige recitatief-antifonen (Gobert).

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 37: brief (dubbelvel, 20x31 cm, abc | d; autograaf).

Vroegere uitgaven: Jonckbloet 1882, [Gobert] nr. 3, pp. CCXIII-CCXV: volledig, ten onrechte 17 juli gedateerd. — Worp 4, nr. 4402, pp. 330-331: volledig.

— Waard 14, nr. 1442, pp. 394-395: onvolledig (<Je vous dirè ... la façon de chanter.>), ten onrechte 17 juli gedateerd.

Namen: Robert Ballard; Henri de Beringhen; D'Avril; Carlo Gesualdo (prins van Venosa); Lodewijk XIV; Marin Mersenne; Claudio Monteverdi; Nicholas Tassin.

Plaatsen: Fontainebleau.

Titels: *Pathodia*; *Partitura* (Gesualdo 1613).

Glossarium: air (lied); antienne (antifoon); basse continue (basso continuo); chanter (zingen); chorde (toon); dissonance (dissonant); instrument (muziekinstrument); madrigalle (madrigaal); partition (partituur); partie (partij); pseume (psalm); récitatif (recitatief); tuorbe (theorbe); voix (stem).

Transcriptie

À Monsieur

Monsieur de Zuilchem, Conseiller et Secrétaire de Son Altesse,

à l'Armée.

Monsieur,

Monsieur Tassin m'a communiqué le memoyre qu'il vous a pleu luy recrire entièrement pour moy. Je vous diré, s'il vous plaist, Monsieur, que selon vos ordres j'ay toujours attendu les pseumes et airs que vous avés mandé que vous envoyriés par-deça. À présent, que nous sommes commandés d'aler à Fontainebleau pour servir le Roy, je ne pouré point avoir le bonheur de travailler avec Monsieur Ballard pour vostre impression, qu'après le retour de Sa Majestée. N'ayant point encore receu vos ordres pour cet effet, je voy qu'à présent rien ne presse à cette considération; aussy considérés-je que de vostre part vous estes dans le fort de vos affaire[s], qui à ma créance ne vous peuvent donner tant de relache pour vous divertir à la musique, ou pour le moins n'es-ce pas sans g[r]ande admiration de ma part, ce qui m'a fait appréhender, Monsieur, de vous recrire, de crainte de vous importuner.

Pour les nottes que vous aves pris la peine de faire sur les petites observations que je vous avois escript, je n'ay rien à y contredire, sachant que l'on permet beaucoup de licences aux choses qui sont touchées sur les

instruments, et en telles manières de récitatifs | b | que sont vos pseumes, ausquels je voy, aynsy qu'il vous a pleu me mander, que vous aymés la manière Italienne. Je vous assure, Monsieur, que je ne croy pas l'aymer moins que vous, et estime fort la ¹recherche et l'essay qu'il[s] font de beaucoup de belles cordes et dissonances, mais j'advoue que je souhaite qu'elles soient pour le contentement de l'oreille; en cette considération il me semble qu'il y a beaucoup à trier et à esplucher dans leur musique, entre autre dans celle du P[r]ince de Venouse, dont j'ay veu quelque ²ouvrage qui estoit en partition à quatre parties, où j'ay treuvé peu de bonnes choses à mon sentiment, mais dans quelques autres beaucoup de belles et bonnes choses, comme dans quelques madrigalles, qu'a fait Monteverde, et dans plusieurs airs de differens auteurs que nous avons par-deça, et desquels, Monsieur, je vous envoyré coppie, si vous en avés affection, en m'envoyant, s'il vous plaist, une liste de ceus que vous aurés.

Pour ce qui est du peu que je fais, je m'estimeré tousjours favorisé d'en avoir vostre sentiment et vostre correction, vous assurant que j'ay un singulier contentement dans les rencontres des sentiments différens et rèsonnés. Je ne manqueré, Monsieur, de vous faire transcrire plusieurs choses. Il est vray que la plupart de nos ouvrages de chappelle sont de difficile exécution, ayans besoin de beaucoup de voix; je ne laisseré pourtant de vous en envoyer quelque chose. J'ay aussy plusieurs antiennes récitatives à deux et une basse continuée, dont je vous envoyré les meilleures. Pour des airs François, j'en fais peu, ayant beaucoup à travailler | c | et sur des longues matières pour le service de la Chappelle du Roy.

Je vous diré, Monsieur, que Monsieur le Premier m'a parlé souvent, et le Père Mercene, de vous trouver une personne pour enseigner la façon de chanter. J'ay beaucoup différé et considéré avant me déterminer. J'ay esté veoir ces jours passés mondit Sieur le Premier, pour vous en présenter un, lequel vous a escript sur ce sujet. J'ay jugé et estimé qu'il a beaucoup de qualités pour vous plaire, estant propre pour enseigner la manière de bien chanter et mesuré pour vous donner contentement à l'entendre exécuter, ayant la disposition et la voix, avec le tuorbe. Il est jeune, de bonnes meurs et garçon de cœur. Il a du génie beaucoup pour composer des airs, et en a fait plusieurs qui réusissent et sont bien receus. Il a inclination d'avoir l'honneur de vous rendre service. Je croy, Monsieur, que c'est ce qu'il vous faut, et qu'il s'en rencontre peu de mesme. S'il vous plaist de mander un mot à Monsieur le Premier, ou si vous m'en donnés ordre, je vous l'envoyrè et le faire partir incontinent.

Je vous demande pardon de ce long entretien, qui ne part que de l'inclination et de l'affection que j'ay de vous faire cognoistre que je suis,

Monsieur,

vostre très-humble et très-obbéissant serviteur
Gobert.

De Paris, ce 13e Juillet 1646.

Vertaling

Aan de heer van Zuilichem, raad en secretaris van Zijne Hoogheid,

in het leger.

1. Gedeelten van deze zin klinken door in Huygens' commentaar bij zijn 'Règles de composition en musique': 'Il y a des chercheurs de belles cordes ...' (Rasch 1988, p. 26).

2. Er stond eerst <œuvre>.

Mijnheer,

De heer [Nicholas] Tassin heeft mij het ³memorandum overhandigd dat u speciaal voor mij opnieuw aan hem heeft willen schrijven. Ik zeg u, alstublieft, mijnheer, dat ik volgens uw aanwijzingen steeds heb gewacht op de psalmen en de liederen, waarvan u hebt meegedeeld dat u ze hierheen zou sturen. Aangezien wij op dit moment worden gesommeerd om naar Fontainebleau te gaan om de ⁴koning te dienen, zal ik niet eerder in de gelukkige omstandigheid zijn om met de heer [Robert] Ballard aan het drukken van uw werk te werken, dan pas na de terugkeer van Zijne Majesteit. Aangezien ik hiertoe nog geen orders van u heb ontvangen, zie ik nu geen noodzaak om al iets te ondernemen; ook ga ik ervan uit dat u van uw kant het nu juist het drukste hebt met uw zaken, die naar mijn overtuiging u geen vrijheid kunnen laten om u met muziek te vermaken, of op zijn minst niet zonder grote bewondering van mijn kant, zodat ik heb gearzeld om u terug te schrijven, mijnheer, uit angst om u lastig te vallen.

Wat betreft de ⁵aantekeningen, die u wilde maken bij de kleine aanmerkingen, die ik u heb geschreven: daar kan ik niets tegen inbrengen, wetende dat men veel vrijheden toelaat in zaken die op instrumenten worden gespeeld, en die op de manier zijn van een recitatief, zoals uw psalmen, waarin ik zie, dat u, zoals u mij hebt willen melden, de voorkeur heeft voor de Italiaanse stijl. Ik verzeker u, mijnheer, dat ik niet geloof er minder van te houden dan u, en acht de oorspronkelijkheid zeer hoog, waarmee ⁶zij veel mooie tonen en dissonanten maken, maar ik beken dat ik verlang dat zij naar tevredenheid voor het oor zijn; in dit opzicht schijnt het mij toe dat er veel uit te zoeken en te verbeteren valt in hun muziek, onder andere in die van de ⁷prins van Venosa, van wie ik al een ⁸werk heb gezien, dat in partituur was voor ⁹vier [= vijf] partijen, waarin ik weinig goede dingen zag naar mijn gevoel. In andere werken zag ik wel mooie en goede zaken, zoals in enkele madrigalen, gemaakt door [Claudio] Monteverdi, en in een aantal liederen van verschillende ¹⁰componisten die nu hier zijn, en waarvan ik u, mijnheer, afschriften zal sturen als u daarop prijs stelt, als u alstublieft een lijst wilt sturen van de stukken die u al hebt.

Betreffende het geringe dat ikzelf maak, zal ik mij altijd gelukkig achten uw mening te kennen en uw verbeteringen, u verzekerend van de bijzondere voldoening die ik heb in de kennisname van verschillende en weloverwogen meningen. Ik zal niet verzuimen, mijnheer, om voor u verschillende dingen te laten kopiëren. Het is waar dat de meeste van onze werken voor de kapel moeilijk zijn uit te voeren, omdat men vele stemmen nodig heeft; ik zal er u toch wat van laten sturen. Ik beschik ook over een aantal recitatief-antifonen, tweestemmig met basso continuo, waarvan ik u de beste zal zenden. Wat betreft Franse liederen, dáárvan heb ik er maar een paar gemaakt, omdat er veel en groot werk te doen is in dienst van de koninklijke kapel.

Ik zeg u, mijnheer, dat mijnheer de ¹¹opperstalmeester vaak met mij heeft gesproken, evenals pater [Marin] Mersenne, om voor u een persoon te vinden om het zingen te onderwijzen. Ik heb uitvoerig overlegd en overwogen, alvorens een beslissing te nemen. Ik heb de afgelopen dagen de opperstalmeester opgezocht, om u er ¹²een voor te stellen, over welk onderwerp hij u heeft ¹³geschreven. Ik heb hem beoordeeld en vind dat hij veel goede kwaliteiten bezit die u zullen plezieren, en dat hij geschikt is om te onderwijzen in het zingen en

3. Het lijkt te gaan om aanwijzingen van Huygens aan Gobert. Het 'herschrijven' zou kunnen samenhangen met het feit dat Huygens eerst Jean-Baptiste Boësset in gedachten had als editor in Parijs.

4. Lodewijk XIV.

5. De 'kleine opmerkingen' waarover Gobert het heeft staan niet in Goberts brief van 20 mei 1646 (4356). Voorlopig wordt ervan uitgegaan dat Gobert een bijlage meestuurde met wat commentaar op de gezonden psalmen. Een mogelijkheid is ook dat Gobert zijn kritiek wél in zijn brief opnam, maar dat Huygens die niet liet overnemen in het enige bewaarde afschrift.

6. De Italianen.

7. Carlo Gesualdo.

8. Gobert verwijst hier naar de uitgave van Gesualdo's verzamelde vijfstemmige madrigalen onder de titel *Partitura delli sei libri de' madrigali a cinque voci* (Genua: Giuseppe Pavoni, 1613).

9. Gobert vergist zich hier. Gesualdo's madrigalen zijn voor de overgrote meerderheid vijfstemmig. Vierstemmige zijn niet bekend.

10. Gobert doelt hier op de Italianen die op dat moment te Parijs verbleven, onder wie Luigi Rossi de belangrijkste was.

11. Henri de Beringhen.

12. D'Avril.

13. Beringhen aan Huygens, 13 juli 1646 (verloren)?

ga er van uit dat u tevreden zult zijn als u hem hoort musiceren; hij heeft daarvoor de kwaliteiten en de stem, en kan dat doen met de theorbe. Hij is jong, van goed gedrag, en betrouwbaar. Hij heeft veel talent om liederen te componeren, en heeft er al een aantal gemaakt, die zeer goed zijn geslaagd, en goed zijn ontvangen. Hij is bereid de eer te aanvaarden u van dienst te zijn. Ik geloof, mijnheer, dat hij het is die u nodig hebt, en dat u niet gauw weer zo iemand zult vinden. Als u een woordje wilt schrijven aan mijnheer de opperstalmeester, of als u mij daartoe opdracht geeft, zal ik hem naar u toesturen en hem hier terstond doen weggaan.

Ik vraag u vergiffenis voor deze lange uiteenzetting, die slechts voortkomt uit de bereidheid en de wens dat ik u wil laten zien dat ik ben,

mijnheer,

uw nederige en gehoorzame dienaar
Gobert.

Parijs, 13 juli 1646.
